

Yttrande

Datum
2024-05-31

Diarienummer
3.1.17-03071/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 31 maj 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Oförändrat, stigande för spannmål	Ner
Världsmarknadspris för olja	Oförändrat	Ner
Svensk produktion – animalier	Nötkött upp, mjölk och griskött ner	Nötkött, kyckling och ägg ner, mjölk och griskött upp
Svensk produktion vegetabilier	Ökat odlingsintresse	Ner
Svenska produktpriser – vegetabilier	Upp	Ner
Svenska produktpriser animalier	Upp	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Ner	Ner
Lönsamhet	Tilltagande optimism	
Valutakurs SEK/USD	Oförändrat	Försvagats

Det har varit små förändringar för valutakurser, energi- och livsmedelspriser under den senaste månaden. På världsmarknaden för spannmål och oljeväxter är utgångsläget stabilt inför 2024/25 med relativt stora lager och gynnsamma produktionsutsikter. Under maj 2024 har det i vissa områden förekommit ogynnsamt väder som till exempel torka i USA och Ryssland samt frost i Ryssland, det har kortsiktigt lett till stigande priser för vete.

EU-kommissionens forskningscentrum, JRC, konstaterar i sin senaste prognos från 27 maj 2024 över grödornas utveckling att odlingsförutsättningarna varit synnerligen skiftande inom EU under våren. Jämfört med föregående månad har prognosen för årets avkastning dragits ner något men ligger fortfarande över det senaste femårsgenomsnittet.

Årets arealer av höstsådda grödor blev mindre jämfört med 2023, det har delvis kompensats genom ökad vårsådd. Årets odling av vall blir större än under 2023,

det kan bero på svag skörd under förra året och att lagren av grovfoder behöver fyllas på. Trädesarealen ökar 2024 främst beroende på förändrade regler. Under 2022 och 2023 har det varit tillåtet att odla på trädan, denna möjlighet försvinner under 2024. Jämfört med tiden dess för innan har den trädade arealen minskat.

Efter en kall och nederbördsrik april månad har vädret under maj 2024 varit varmare och torrare än normalt i stora delar av landet. Vårbruket försenades på grund av vädret men har nu kunnat avslutas i stora delar av landet. De höstsådda grödorna har fått en gynnsam start på vegetationsperioden, liksom vallgrödorna. Vallskörden har påbörjats i södra Sverige. Om torka och hög temperatur fortsätter är det de vårsådda grödorna som först kommer att ta skada. En förändring av vädret från slutet av maj minskar dock riskerna. Det finns i nuläget inte några rapporter från Jordbruksverks växtskyddscentraler om anmärkningsvärt stora angrepp av insekter och svampsjukdomar på grödorna.

Antalet semineringar av mjölkkor har minskat med nästan tre procent under årets första tre månader jämfört med 2023. Semineringarna av suggor har däremot ökat under april 2024.

Den 22 maj konstaterades Newcastle sjukta hos en värphönsanläggning i Skåne med närmare 250 000 djur. Djuren på anläggningen ska avlivas och restriktionszoner och övervakningszon har upprättats. Inom övervakningszonen finns ett kläckeri vars utförelse av dagsgamla kycklingar till EU nu hindras och detta får ekonomiska och praktiska konsekvenser för företaget och dess kunder.

Omvärldsfaktorer

Inflationstakten i Sverige för april 2024, uttryckt i KPIF, uppgick till 2,3 procent i april 2024, det var en lägre takt än vad som förväntats. Lägre inflationstakt var en starkt bidragande orsak till att Riksbanken sänkte styrräntan med 0,25 procentenheter i början av maj 2024. Det väntas ytterligare räntesänkningar under 2024.

Kursrörelserna för valutorna har varit små den senaste månaden, en viss förstärkning av den svenska kronan gentemot USD kan dock noteras.

Efter fallande pris för olja under april 2024 har priserna under maj 2024 varit i stort sett oförändrade. Priset för brentolja har under maj legat på drygt 80 dollar per fat.

FAO:s prisindex för jordbruksprodukter steg under april 2024 för andra månaden i rad. Prisuppgången under april uppgick till 0,3 procentenheter.

De globala marknaderna för spannmål och oljeväxter präglas för närvarande av väderutvecklingen på det norra halvklotet. Larm om torka i delar av USA och Ryssland samt frost i Ryssland har fått priset att stiga kortsiktigt för vete.

Utgångsläget inför marknadsåret 2024/25 är dock tillfredsställande med en stabil lagersituation och relativt begränsade produktionsrelaterade problem. Skulle det visa sig att problemen med årets skörd tilltar kan det leda till att priserna etablerar sig på en högre nivå än under 2023/24.

EU-kommissionens forskningscentrum, JRC, konstaterar i sin senaste prognos från 27 maj 2024 över grödornas utveckling att odlingsförutsättningarna varit synnerligen skiftande inom EU under våren. Jämfört med föregående månad har prognosen för årets avkastning dragits ner något men ligger fortfarande över det senaste femårsgenomsnittet. I Spanien och Portugal har grödorna gynnats av bra väder medan Italien och delar av nordöstra EU haft lite nederbörd. De västra delarna av EU har haft för nederbördsrikt väder vilket har orsakat högt skadedjurstryck och försening av sådd. Frost under april har skadat frukt- och bärödlingar i Centraleuropa.

Vid den senaste auktionen för mejeriprodukter i Nya Zeeland steg priserna med drygt tre procent, det var den andra månaden i rad med stigande priser.

Vädersituationen

Efter en kall och nederbördsrik april månad förändrades vädret i Sverige under maj till att bli både varmare och torrare än normalt. Till skillnad från 2023 har de varit betydligt färre nätter med frost. Från och med slutet av maj har det skett en omläggning av vädret mot att bli ostadigt, nederbörden har dock främst kommit i form av skurar som givit en ojämn fördelning. SMHI:s långtidsprognos för juni visar på en mer växlande väderlek med de största nederbördsmängderna i de västra delarna av landet. Vädret väntas förbli förhållandevis varmt.

Produktion, priser och handel i Sverige

Kyla och riklig nederbörd under april gjorde att vårbruket försenades i södra och mellersta Sverige. En väderförändring från början av maj med varmare och torrare väder har gjort att vårbruket kunnat avslutas i södra och mellersta Sverige. Även i Norrland har vårbruket påbörjats. De höstsådda grödorna har inte drabbats av utvintringsskador i någon större omfattning och vädret har varit gynnsamt under inledningen av vegetationsperioden. Den torra väderleken som inleddes i början av maj kan, om den blir långvarig, bli ett problem för i första hand de vårsådda grödorna. Årets skörd av vall påbörjades redan i mitten av maj i de södra delarna av landet, vilket är tidigare än normalt. Kall väderlek och mycket nederbörd under april har varit gynnsamt för tillväxten på vallarna. Skulle den torra väderleken bestå kommer det också att leda till problem för vallar och beten, nederbörd som kommit i slutet av månaden har gjort att risken för torkrelaterade skador kommer att minska. Jordbruksverkets växtskyddscentraler har inte rapporterat om några

anmärkningsvärda angrepp av insekter eller svampsjukdomar. Gulrost är den svampsjukdom som varit mest frekvent i höstvetete hittills under växtsäsongen.

Preliminära uppgifter över årets arealanvändning visar att odlingen av höstsådd spannmål och oljeväxter minskar jämfört med 2023. Riklig nederbörd i samband med sådden hösten 2023 är den mest betydande anledningen till minskad odling. Odlingen av vårsådda grödor ökar däremot vilket innebär att årets odling av spannmål blir oförändrad jämfört med 2023. Oljeväxtarealen minskar däremot. Odlingen av vall ökar vilket torde bero på att det finns behov av att fylla på de små lager som finns kvar av grovfoder efter förra årets olämpliga odlingsförutsättningar. Den trädade arealen ökar mellan 2023 och 2024 med drygt 16 000 hektar till 132 000 hektar. Förändringen torde dock bero på att reglerna för trädan förändrats så att det inte längre är möjligt att odla på trädan, vilket var fallet 2022 och 2023. Jämfört med åren innan 2022 är dock årets trädade areal mindre. Motsvarande arealförändring kunde noteras efter torkan 2018.

Under årets tre första månader har mjölkproduktionen minskat svagt jämfört med 2023. Produktionen av nötkött har ökat medan den minskat för griskött. Det saknas aktuella uppgifter för kyckling och ägg.

Ett av de ledande slakterierna har höjt priset för både griskött och smågrisar under maj 2024.

Semineringar av suggor minskade under inledningen av 2024 men har under de senaste månaderna haft en starkare utveckling. I april 2024 ökade semineringarna av suggor med nästan en procent jämfört med 2023. Antalet semineringar av mjölkkor har under årets tre första månader minskat med nästan tre procent jämfört med 2023. Semineringarna under inledningen av 2024 är lägst till antalet under den senaste femårsperioden.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurskydd och djurhållning

Jordbruksverket sammanställer varje år resultatet av länsstyrelsernas djurskyddskontroller som görs för att säkra att djurhållare följer djurskyddsreglerna. Även om kontrollerna är riskbaserade och inte visar ett genomsnitt i landet så visar resultatet på vilka områden inom djurhållningen som har utmaningar. För nötkreatur- och grisproduktionen är dessa brister relaterade till hygien, dvs. att djuren eller den miljö som djuren hålls i, inte hålls tillräcklig ren. En del av detta är kopplade till bristande rutiner men en del är också kopplade till att många stallar är gamla och slitna. En nyckelfråga för både en ökad djurvälstånd och en mer lönsam och effektiv produktion är därför möjligheten att investera i nya moderna stallar.

Djurhälsa

Den 22 maj konstaterades Newcastle sjuka hos en värphönsanläggning i Skåne med närmare 250 000 djur. Djuren på anläggningen ska avlivas och restriktionszoner och övervakningszon har upprättats. Inom övervakningszonen finns ett kläckeri vars utförsel av dagsgamla kycklingar till EU nu hindras och detta får ekonomiska och praktiska konsekvenser för såväl företag som dess kunder. Newcastle sjuka är en allvarlig och mycket smittsam virusjukdom hos fjäderfän. Infektionen överförs framför allt genom direktkontakt mellan fåglar. Sjukdomen kan orsaka explosiva utbrott hos tamhöns, kalkoner, fasaner, duvor och vaktlar. Den smittar inte människor.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med mars 2024. Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter har totalt fallit med 2,6 procent under perioden mars 2023 – mars 2024. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 1,1 procent och för animalieprodukter med 3,9 procent. Bland vegetabilieprodukterna har priserna för spannmål fallit med runt 20 procent medan priserna har stigit för bland annat potatis, frukt och bär samt för grönsaker. Mjölket har gått ner med 11 procent medan priset för kött och ägg har gått upp med cirka fem procent.

Mellan februari 2024 och mars 2024 har avräkningsprisindex gått upp med två procent.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med 0,2 procent under perioden mars 2023 – mars 2024. Konsumentpriserna för livsmedel minskade med 1,2 procent under perioden mars 2023 – mars 2024. KPIF totalt steg med 2,2 procent under samma period.

I Euro-området var inflationen 2,4 procent i april 2024 vilket kan jämföras med en inflation på nästan sju procent i februari 2023. Under samma period föll priserna för livsmedel med 0,6 procent.

Trots att producentpriset för mjölk i Sverige har stigit de senaste månaderna ligger det svenska priset fortfarande lägre än genomsnittet för EU-27 enligt statistik från EU-kommissionen. För nötkött ligger det svenska producentpriset bland de högsta av länderna i EU och för griskött ligger det svenska producentpriset över genomsnittet för EU-27.

Produktionsmedelspriser

Gödningspriserna i Europa är stabila, främst till följd av små prisrörelser för naturgas och urea. Inför kommande säsong har gödselmedelstillverkaren Yara gått ut med högre priser på gödning men reaktionen från handeln har varit avvaktande med liten efterfrågan som följd. I Sverige har de flesta jordbrukare nu täckt sina behov inför innevarande växtperiod, den oro för brist som funnits tidigare har i de flesta fall kunnat lösas genom att erbjuda alternativa gödselmedel. Under slutet av maj har priset på kvävegödsel i Sverige sänkts. Yara har ännu inte meddelat några gödningspriser för nästa år på den svenska marknaden.

Priserna för foder har stigit under maj 2024, det gälle särskilt för foder till nötkreatur.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med mars 2024. Under perioden mars 2023 – mars 2024 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 4,5 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Kostnaderna för veterinär och underhåll har däremot ökat. Mellan februari 2024 och mars 2024 har produktionsmedelspriserna fallit med knappt en procent.

Lönsamhet

Riksbankens sänkning av styrräntan har lett till att bland annat Landshypotek har sänkt sina räntor för bottenlån på jord- och skogsbruksfastigheter med 0,15 procentenheter. För jordbrukare som har lån som omfattas av ränteförändringen innebär det en lönsamhetsförstärkning förutsatt att inte andra kostnader ökar eller att intäkterna minskar.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Frida Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Sara Sundelius deltagit.

Olof Johansson

Frida Svensson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.